

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TÄMÄ ON ALKUPERÄISEN ARTIKKELIN RINNAKKAISTALLENNE

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Niela-Vilen, H., Axelin, A., Salanterä, S. & Melender, H-L. 2018. Selviytyjistä menestyjiin – keskosvauvojen äitien imettäjätyypit. Neonataalihoitaja 25, 16-17.

Versio: käsikirjoitusversio

Copyright: © 2018 Tekijät

Selviytyjistä menestyjiin – keskosvauvojen äitien imettäjätyyppit

Imetysohjauksessa oleellisinta on toteuttaa se yksilöllisesti. Tarjottava tieto ja käytännön ohjaus on räätälöitävä jokaiselle äidille tämän tarpeiden mukaan. Imetysohjaus onkin hyvä aloittaa kartoittamalla äidin omat ajatukset ja mahdolliset tavoitteet imetykselle. Erityisesti keskosvauvan äideistä yleiset suositukset kuuden kuukauden täysimetyksestä voivat tuntua varsin kaukaisilta. Toisaalta tietoa ja tukea on tarjottava myös yleisellä tasolla riittävästi, jotta äiti voi tehdä tietoisien päätöksen omasta imetyksestään. Oma imetystavoite on usein arvioitava uudelleen ennen aikaisen synnytyksen jälkeen. Keskosvauvan äidin ensimmäinen kosketus imetykseen on yleensä rintojen lypsäminen, joka toisille on vaivatonta, toisille taas erittäin vastenmielistä. Motivaatiota lypsämisen jatkamiseen voi ylläpitää ajatus vauvan hyvinvoinnin edistämisestä sekä toive imetyksen onnistumisesta.

Tarkastelimme tutkimuksessamme keskosvauvojen äitien ajatuksia ja tunteita imetykseen liittyen ensimmäisen vuoden ajan synnytyksen jälkeen. Tutkimukseen osallistui 80 äitiä, joiden vauva oli syntynyt alle 35-raskausviikolla ja ollut siten hoidettavana vastasyntyneiden teho-osastolla. Äidit olivat keskimäärin 31-vuotiaita (21–46 v.) ja kaksi kolmasosaa heistä oli ensisynnyttäjiä. Vauvat olivat syntyessään noin 32-viikkoisia (25–34 rvk) ja keskimääräinen sairaalassaoloaika oli 24 vuorokautta, joskin vaihtelu oli suurta. Äitien imetysajatuksia ja imetykseen liittyviä tunteita kysyttiin neljästi: vauvan kotiutuessa sairaalasta sekä kolme, kuusi ja 12 kuukautta lasketun ajan jälkeen. Äitien vastausten perusteella tunnistettiin neljä erilaista suhtautumistapaa keskosvauvan imetykseen eli ”imettäjätyyppiä”: selviytyjät, menestyjät, pragmatistit sekä pulloruokintaorientoituneet.

Selviytyjät oli tässä joukossa selkeästi vallitsevin tyyppi, heitä oli yli puolet tutkimukseen osallistuneista. Vauvan synnyttyä näillä äideillä oli suuria odotuksia imetyksen suhteen ja he ajattelivat ryhtyvänsä imettämään heti, kun se olisi mahdollista. Sairaala-aikana tai viimeistään kotiutuessa ilmeni kuitenkin ongelmia, joihin äidit eivät olleet varautuneet eivätkä osanneet niitä ratkaista. Imetys päättyi paljon aikaisemmin kuin he olisivat halunneet mikä aiheutti suuren pettymyksen. Yleensä voimakkaatkin pettymyksen tunteet lievenivät ajan kuluessa ja selviytymistä saattoi helpottaa maidon lypsämisen jatkaminen. Muita selviytymisstrategioita pettymyksen lieventämiseksi olivat vetoaminen vauvan kasvuun ja terveenä olemiseen tai fyysisen läheisyyden merkityksen korostaminen imetyksestä huolimatta. Jotkut äideistä kantoivat kuitenkin pettymyksen ja syyllisyyden tunteita mukanaan vielä vuoden kuluttua lasketusta ajasta. He miettivät yhä mitä olisivat voineet tehdä toisin. Useat selviytyjä-äidit latasivat mahdollisen seuraavan lapsen syntymään voimakkaan toiveen imettää onnistuneesti.

Menestyjä-tyypin äidit kokivat onnistuneensa imetyksessä ja olivat ylpeitä siitä. He kuvasivat imetyksen ihanaksi ja nautinnolliseksi sekä äidin että vauvan kannalta. Nämäkin äidit kertoivat kohdanneensa vaikeuksia imetyksen alkutaipaleella, mutta selvinneensä niistä. Useimmiten imetysongelmat olivat ratkenneet terveydenhuollon ulkopuolelta saadun tuen ja avun kautta, esimerkiksi internetistä tai sukulaiselta saatujen ohjeiden avulla. Äidit kuvasivat imetyksen onnistuneen oman sinnikkyuden ansiosta, ja onnistunut imetys oli kaiken vaivan arvoista. Muutamia äideistä imettivät yhä tutkimuksen viimeisessä aineistonkeruupisteessä vauvan ollessa yli vuoden ikäinen. Äidit nauttivat edelleen imetyksestä ja kuvasivat imetyksen lopettamisen ajattelemiseenkin liittyvän haikkeuden tunteita.

Osa äideistä kuvasi imettäneensä, koska se oli vallitseva normi ja heidät nimettiin pragmatisteiksi. Pragmatistit kokivat imetyksen käytännölliseksi tavaksi ruokkia vauva. Imetys ei herättänyt voimakkaita tunteita puolesta tai vastaan; se nähtiin ennemminkin valintana. Imetys koettiin

kuitenkin miellyttäväksi ja ehdottomasti helpommaksi kuin pulloruokinta. Pragmatisti-äidit perustelivat imetystä myös lapselle koituvien hyötyjen kautta, imetys nähtiin tärkeänä esimerkiksi allergioiden ehkäisemiseksi. Äidit kertoivat myös jatkaneensa imetystä niin kauan kuin siitä oli vauvan kannalta hyötyä.

Pienuhkö joukko äitejä luokiteltiin pulloruokintaorientoituneiksi. Muista poiketen tämän ryhmän äidit pitivät tärkeämpänä maidon antamista kuin maidonantamista. Nämä äidit olivat pettyneitä imetyskokemukseensa. Heilläkin oli saattanut aluksi olla suuria odotuksia, mutta käytännössä imetys ei ollutkaan vastannut heidän odotuksiaan. Äidit kuvasivat imetystä yliarvostetuksi, aikaa vieväksi ja todella vaikeaksi toteuttaa. Imetyksen lopettaminen oli tuntunut helpottavalta ja pulloruokinta arvioitiin huomattavasti imetystä helpommaksi tavaksi ruokkia vauva.

Eri imettäjätyyppien tunnistaminen vastasyntyneiden teho-osastolla ei välttämättä ole mahdollista, mutta tämän tyypittelyn tuntemus voi auttaa ymmärtämään yksilöllisen ohjauksen sekä emotionaalisen tuen tärkeyttä. On myös huomionarvoista, että suurin osa tähän tutkimukseen osallistuneista keskosvauvojen äideistä kuului selviytyjien ryhmään, eli joutui kokemaan pettymyksen ja luopumaan ajatuksestaan olla imettävä äiti. Merkittävimmät imetykseen liittyvät haasteet oli kohdattu nopeasti sairaalasta kotiutumisen jälkeen. Äidit kaipasivatkin konkreettisia neuvoja miten selvittää kotiutumisen jälkeen ilmenevistä imetysongelmista. Imetyspettymystä ei myöskään saa aliarvioida tai vähätellä, vaan äidillä pitäisi olla mahdollisuus puhua ja käsitellä asiaa, jotta syyllisyydentunteet eivät jäisi vaivaamaan mieltä. Jokainen äiti tarvitsee riittävästi tietoa oman päätöksentekonsa taustaksi ja kokemuksen siitä, että terveydenhuollon ammattilaiset tukevat häntä ja kunnioittavat hänen päätöstään niin imetyksen jatkamisessa kuin lopettamisessakin.

Alkuperäinen tutkimusartikkeli, johon tämä kirjoitus perustuu:

Niela-Vilén H, Axelin A, Salanterä S, Melender H-L. 2018. A typology of breastfeeding mothers of preterm infants: a qualitative analysis. *Advances in Neonatal Care*
doi: 10.1097/ANC.0000000000000542. [Epub ahead of print]

Kirjoittajat:

Hannakaisa Niela-Vilén, kättilö, TtT, erikoistutkija¹; Anna Axelin, sh, TtT, apulaisprofessori¹; Sanna Salanterä, th, TtT, professori¹; Hanna-Leena Melender, kättilö, TtT, yliopettaja²

¹Hoitotieteen laitos, Turun yliopisto

²Vaasan ammattikorkeakoulu